

Теорія та історія держави і права

УДК 340.1:346.1

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.22146532>

**Методологічні засади дослідження приватного і публічного права в
умовах трансформації правової системи**

Пекарчук Альона Володимирівна

доктор філософії у галузі права, провідний юрисконсульт відділу
правового забезпечення, Національне агентство із забезпечення якості вищої
освіти, м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0009-0004-1100-8240>

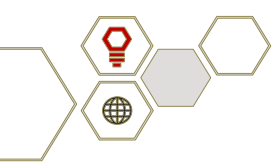
Прийнято: 15.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

Анотація: Актуальність теми. У сучасних умовах класичний поділ права на приватне і публічне дедалі частіше виявляється недостатнім для пояснення нових форм правового регулювання, що актуалізує потребу у переосмисленні методологічних підходів юридичної науки.

Мета. Метою статті є визначення основних напрямів оновлення юридичної методології в контексті цифровізації, міжгалузевої конвергенції та зміни моделей правового регулювання.

Методи. Застосовано системний підхід для аналізу трансформації правової системи як цілісного явища, структурно-функціональний метод – для дослідження зміни механізмів правового регулювання, а також міждисциплінарний підхід для оцінки впливу цифрових технологій та алгоритмічного управління на розвиток права.

Результати. Встановлено, що сучасна трансформація правової системи супроводжується поступовим розмиванням меж між приватним і публічним правом. Обґрунтовано, що цифрові платформи, алгоритмічні системи та



недержавні механізми нормативного впливу формують нові моделі правового регулювання, які поєднують елементи приватноправового та публічно-правового впливу. Доведено, що традиційний нормативістський підхід уже не забезпечує повного розуміння сучасних процесів правового регулювання, оскільки значна частина регулятивного впливу здійснюється через цифрову інфраструктуру, алгоритми та внутрішні правила приватних суб'єктів. Установлено, що розвиток алгоритмічного управління змінює традиційні уявлення про юридичну аргументацію, дискрецію та механізми забезпечення людських прав.

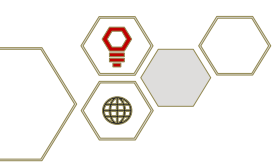
Висновки. Обґрунтовано необхідність формування інтегративної методології дослідження права, яка поєднує нормативний, функціональний, аксіологічний та міждисциплінарний підходи. Зазначено, що така методологія дозволяє досліджувати право як комплексний механізм соціального регулювання в умовах цифрової трансформації суспільства та зміни моделей нормативного впливу. Визначено, що подальшого наукового опрацювання потребують питання алгоритмічного регулювання, меж приватного нормативного впливу у цифровому середовищі та трансформації юридичної методології в умовах розвитку штучного інтелекту.

Ключові слова: алгоритм, інтегративний підхід, методологія юридичної науки, міжгалузева конвергенція, правове регулювання, правовладдя, система права, цифровізація, штучний інтелект.

Methodological Foundations for the Study of Private and Public Law in the Context of Legal System Transformation

Alona Pekarchuk

Ph.D. in Law, Senior Legal Counsel, Legal Support Department,
National Agency for Higher Education Quality Assurance,
Kyiv, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0004-1100-8240>



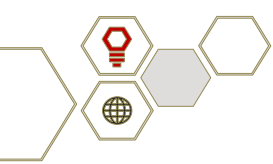
Abstract: Relevance of the Topic. In today's context, the classical division of law into private and public law is increasingly proving insufficient to explain new forms of legal regulation, highlighting the urgency to rethink the methodological approaches of legal science.

Objective. The objective of this article is to identify the main directions for updating legal methodology in the context of digitalization, cross-sectoral convergence, and changes in models of legal regulation.

Methods. A systemic approach was applied to analyze the transformation of the legal system as a holistic phenomenon; a structural and functional method was used to study changes in legal regulation mechanisms; and an interdisciplinary approach was employed to assess the impact of digital technologies and algorithmic governance on the development of law.

Results. It has been established that the current transformation of the legal system is accompanied by a gradual blurring of the boundaries between private and public law. It is substantiated that digital platforms, algorithmic systems, and non-state mechanisms of normative influence are forming new models of legal regulation that combine elements of private-law and public-law influence. It is demonstrated that the traditional normative approach no longer provides a complete understanding of contemporary legal regulation processes, as a significant portion of regulatory influence is exercised through digital infrastructure, algorithms, and the internal rules of private entities. It has been established that the development of algorithmic governance is changing traditional notions of legal argumentation, discretion, and mechanisms for ensuring human rights.

Conclusions. The necessity of developing an integrative methodology for the study of law, which combines normative, functional, axiological, and interdisciplinary approaches, has been substantiated. It is noted that such a methodology allows for the study of law as a comprehensive mechanism of social regulation in the context of society's digital transformation and changing models of normative influence. It is determined that further scientific study on issues of



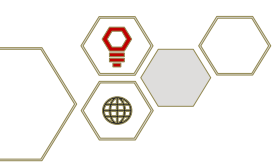
algorithmic regulation, the limits of private normative influence in the digital environment, and the transformation of legal methodology in the context of the development of artificial intelligence is required.

Keywords: algorithm, integrative approach, methodology of legal science, interdisciplinary convergence, legal regulation, rule of law, legal system, digitalization, artificial intelligence.

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси, що продовжують відбуватися у правовій системі України в умовах євроінтеграції, воєнного стану та докорінної перебудови суспільних відносин, актуалізують необхідність переосмислення усталених методологічних підходів до дослідження фундаментальної правової дихотомії – поділу права на приватне і публічне. Означена дихотомія, що бере свій початок ще від класичного римського права, донині залишається одним із ключових концептів правничої науки і водночас одним із найбільш дискусійних у методологічному відношенні.

Проблема полягає у тому, що в умовах активної трансформації правової системи відбувається інтенсивне взаємопроникнення приватно- та публічно-правових елементів, розмиваються традиційні критерії їх розмежування, виникають «змішані» правові утворення, які не вкладаються у жодну з класичних методологічних моделей, що вимагає від правової науки не лише вироблення нових аналітичних інструментів, але й критичного перегляду тих методологічних засад, на яких ґрунтуються існуючі концепції.

Слід також зазначити, що сучасна правнича наука накопичила значну кількість досліджень щодо окремих аспектів зазначеної проблематики. Водночас комплексного методологічного осмислення проблеми методології приватного і публічного права саме в умовах трансформаційного контексту сучасної України досі не здійснено, що і визначає актуальність пропонованої статті.

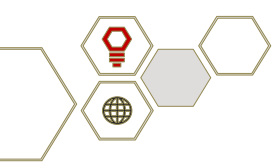


Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед сучасних досліджень, присвячених проблематиці приватного і публічного права, варто виокремити працю В. Андріюка та В. Питльованої, у якій досліджено трансформацію теоретичних конструкцій взаємодії приватного та публічного права в романо-германській правовій традиції [1]. Водночас основна увага у дослідженні приділена історико-доктринальному аналізу, тоді як методологічні інструменти дослідження сучасних трансформацій права залишаються розкритими фрагментарно.

І. Борщевський та О. Гринь розглядають правове моделювання як засіб дослідження правових процесів, акцентуючи увагу на потенціалі моделей у дослідженні правової реальності та підвищенні ефективності правового регулювання [2, с. 13-22]. Разом із тим у роботі недостатньо висвітлено питання співвідношення методів моделювання із традиційними методологічними підходами юридичної науки, а також особливості використання таких методів у сфері взаємодії приватного і публічного права.

Р. Дудник досліджує трансформацію правових норм в умовах цифровізації правових систем, звертаючи увагу на зміну механізмів правотворення, електронне судочинство, цифрові реєстри та алгоритмізацію правового регулювання [3, с. 84-89]. Така ж проблематика була предметом вивчення Н. Янчук [4, с. 3-7] і М. Хаустової [5, с. 7-18]. Означені автори обґрунтовують необхідність переосмислення класичних правових категорій у цифровому середовищі. Водночас методологічний вимір дослідження трансформації права в роботі переважно зводиться до аналізу окремих проявів цифровізації без комплексного осмислення зміни методологічної парадигми юридичної науки.

У працях Л. Луць та І. Настасяк проаналізовано сучасні підходи до типологізації та ідентифікації правових систем. Автори вводять конструкції «ідентифікаційного коду правової системи» та «індикатора функціонування й розвитку правової системи», що дозволяє по-новому оцінити динаміку



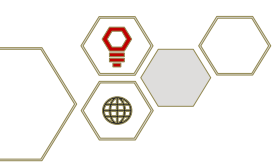
трансформації сучасних правових систем [6-7]. Однак у зазначеному дослідженні основний акцент зроблено на порівняльно-правовому аспекті, тоді як методологія взаємодії приватного та публічного права в умовах трансформації правової системи не стала самостійним предметом аналізу.

М. Кримський [8, с. 213-220], а також І. Гелецька та М. Шовдра [9, с. 13-19] у дослідженні правових підходів до визначення штучного інтелекту аналізує еволюцію доктринальних підходів до цієї категорії. Робота демонструє посилення ролі технологічного чинника у трансформації юридичної методології. Водночас у статті недостатньо досліджено вплив алгоритмічних систем на співвідношення приватноправового та публічно-правового регулювання.

В. Венгер та А. Кошман аналізують трансформацію людських прав у цифрову епоху, формуючи нову методологічну парадигму [10, с. 18-28]. Разом із тим питання методологічного поєднання приватноправових і публічно-правових механізмів захисту прав у цифровому середовищі залишаються недостатньо розробленими.

У дослідженні А. Кучука та Ю. Завгородньої розглядається трансформація правничої діяльності в цифрову епоху через зміну інтерпретаційної парадигми. Автори обґрунтовують необхідність розвитку міждисциплінарних методологічних інструментів [11-12]. Проте проблема формування цілісної методології дослідження приватного і публічного права в умовах трансформації правової системи залишається відкритою.

Д. Ясинок у роботах, присвячених уніфікації процесуального законодавства у сфері судової правотворчості, досліджує межі судової правотворчості та співвідношення цивільного, адміністративного і господарського судочинства [13, с. 98-102]. Водночас питання методологічних наслідків такого зближення приватного і публічного права залишаються недостатньо висвітленими.

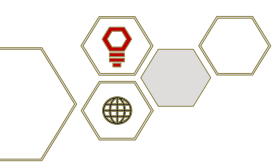


І. Доронін досліджує систематизацію права в умовах цифрової трансформації, акцентуючи увагу на зміні структури системи права, появи нових комплексних утворень та трансформації механізмів систематизації законодавства [14, с. 69-78]. Разом із тим у дослідженні не приділено достатньої уваги методологічним аспектам взаємодії приватноправових і публічно-правових елементів у нових формах правового регулювання.

Ф. Шульженко та О. Гришко акцентують увагу на необхідності забезпечення рівного доступу до цифрових послуг і технологій [15, с.]. Проте питання трансформації методологічних підходів юридичної науки в умовах цифровізації залишаються поза межами детального аналізу.

Відзначимо, що аналіз сучасних наукових праць свідчить про те, що у науковій літературі достатньо широко досліджуються окремі аспекти трансформації правової системи, цифровізації права, зближення приватного і публічного права, а також розвитку нових методологічних підходів у юридичній науці. Водночас комплексне дослідження методологічних засад дослідження приватного і публічного права в умовах трансформації правової системи фактично відсутнє.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри значну кількість сучасних наукових досліджень, присвячених трансформації правової системи, цифровізації права, конвергенції галузей права та розвитку міждисциплінарних підходів у юридичній науці, низка принципових аспектів методології дослідження приватного і публічного права залишається недостатньо розробленою. Насамперед це стосується визначення методологічних меж класичного поділу права на приватне і публічне в умовах посилення інтеграційних процесів у правовому регулюванні. Сучасні дослідження переважно фіксують факт зближення приватноправових і публічно-правових механізмів, однак не формують цілісного бачення того, чи зберігає класична дихотомія права своє методологічне значення в умовах трансформації сучасної правової системи.

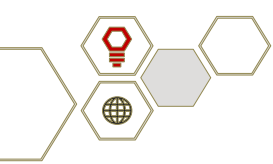


Недостатньо дослідженням також залишається питання формування інтегративної методології юридичного пізнання в умовах цифровізації та алгоритмізації суспільних відносин. Більшість сучасних праць зосереджена або на окремих аспектах цифрової трансформації права, або на аналізі технологічних змін у правозастосуванні та публічному управлінні. Водночас відсутній комплексний підхід до осмислення того, яким чином цифрові технології змінюють не лише механізми правового регулювання, а й самі методологічні засади юридичної науки, зокрема у сфері дослідження співвідношення приватного і публічного права.

Поза належною увагою науковців залишається і проблема співвідношення традиційних юридичних методів із міждисциплінарними підходами. Сучасна правова наука дедалі активніше використовує інструменти соціології, політології, економічного аналізу, інформаційних технологій та теорії комунікації, однак питання меж і допустимості інтеграції таких підходів у юридичну методологію не отримало достатнього теоретичного обґрунтування, що призводить до фрагментарності досліджень та відсутності єдиної концепції методологічного оновлення юридичної науки.

Причиною недостатнього опрацювання зазначених питань є передусім динамічний характер сучасних суспільних трансформацій, що значно випереджає розвиток традиційних юридичних концепцій. Крім того, юридична наука тривалий час зберігала орієнтацію на галузеву спеціалізацію, у межах якої приватне і публічне право розглядалися переважно як відокремлені сфери правового регулювання. Такий підхід ускладнює вироблення комплексної методології дослідження права в умовах сучасної конвергенції правових механізмів і цифрової трансформації суспільства.

Вирішення зазначених проблем має принципове значення для розуміння сучасних процесів розвитку правової системи, оскільки саме методологія визначає межі та способи юридичного пізнання, формує підходи до інтерпретації правових явищ і впливає на ефективність правотворення та

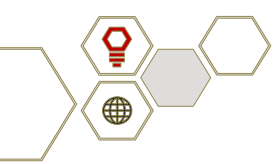


правозастосування. Без належного методологічного осмислення трансформації співвідношення приватного і публічного права неможливим є формування адекватних моделей правового регулювання в умовах цифрового суспільства та розвитку нових форм нормативного впливу.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексне дослідження методологічних засад аналізу приватного і публічного права в умовах трансформації правової системи, зокрема визначення основних напрямів оновлення юридичної методології в контексті цифровізації, міжгалузевої конвергенції та зміни моделей правового регулювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Трансформація сучасної правової системи супроводжується поступовим переосмисленням класичного поділу права на приватне і публічне. Якщо в межах традиційного юридичного підходу такий поділ ґрунтувався насамперед на відмінності між приватним інтересом та інтересом держави, диспозитивним та імперативним методами регулювання, а також особливостями правового статусу суб'єктів [16, с. 12-13], то сучасні процеси розвитку права демонструють дедалі більшу умовність такого розмежування. У зв'язку із цим одним із ключових завдань сучасної правничої науки стає визначення методологічних засад дослідження права в умовах конвергенції приватноправових і публічно-правових механізмів регулювання.

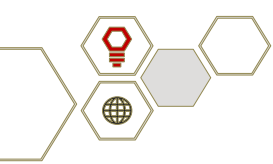
Класична дихотомія приватного і публічного права сформувалася в умовах відносно стабільної моделі суспільних відносин, у межах якої держава залишалася основним суб'єктом нормативного впливу, а правове регулювання здійснювалося переважно через систему формально визначених нормативно-правових актів. Проте сучасний етап розвитку суспільства характеризується суттєвим розширенням кола суб'єктів, які фактично впливають на регулювання суспільних відносин. Цифрові платформи, транснаціональні корпорації, алгоритмічні системи, оператори цифрової інфраструктури та



приватні технологічні компанії дедалі частіше формують правила поведінки, які мають ознаки нормативності та безпосередньо впливають на реалізацію прав, свободу комунікації, доступ до інформації та механізми прийняття рішень. Саме тому традиційні критерії розмежування приватного і публічного права виявляються недостатніми для пояснення сучасних правових процесів. Зокрема, цифрові платформи формально залишаються приватними суб'єктами, однак фактично виконують окремі функції, які раніше були властиві державі: модерацію інформаційного простору, обмеження доступу до контенту, формування процедур вирішення спорів, встановлення правил цифрової поведінки та навіть здійснення елементів квазісудового контролю. У таких умовах приватноправові інструменти дедалі частіше використовуються для досягнення публічно значущих цілей, тоді як публічне право активно запозичує диспозитивні механізми регулювання.

Аналіз відносин у сфері цифрового регулювання підтверджує тенденцію до змішування приватноправових і публічно-правових елементів. Зокрема, акти Європейського Союзу щодо цифрових послуг, цифрових ринків та штучного інтелекту поєднують імперативні вимоги державного регулювання із механізмами саморегулювання цифрових платформ та обов'язками приватних компаній щодо здійснення внутрішнього контролю за контентом і алгоритмічними системами. Така модель фактично формує новий тип нормативного впливу, який не може бути повністю пояснений через класичні конструкції приватного або публічного права.

Аналіз практики функціонування цифрових платформ дозволяє констатувати, що саме приватні суб'єкти дедалі частіше визначають межі реалізації окремих прав у цифровому середовищі. Наприклад, правила користування соціальними мережами, механізми блокування акаунтів, алгоритмічне ранжування інформації або обмеження доступу до цифрових сервісів формуються переважно поза межами традиційних механізмів демократичного контролю. У результаті виникає ситуація, за якої приватний

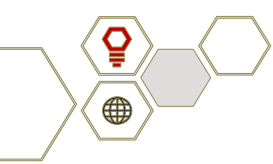


нормативний вплив починає безпосередньо впливати на реалізацію людських прав, що раніше розглядалося виключно як сфера публічно-правового регулювання.

Наведене вказує на необхідність переосмислення не лише структури правової системи, а й методологічних засад юридичного пізнання. Традиційний нормативістський підхід, орієнтований переважно на аналіз формально визначених джерел права, уже не дозволяє повною мірою дослідити механізми сучасного нормативного впливу. Значна частина регулятивних процесів сьогодні здійснюється через алгоритми, цифрову архітектуру платформ, технічні стандарти, автоматизовані процедури модерації та механізми обробки даних. У зв'язку із цим правнича наука змушена дедалі активніше використовувати міждисциплінарні підходи, поєднуючи правовий аналіз із інструментами інформаційних технологій, соціології, політичної науки та теорії комунікації.

Водночас міждисциплінарність не повинна призводити до втрати власне юридичного змісту дослідження. Саме тому одним із ключових методологічних завдань стає визначення меж інтеграції інших наукових підходів у юридичне дослідження. Право зберігає власну специфіку як нормативний регулятор суспільних відносин, а тому міждисциплінарні методи мають використовуватися не як заміна юридичної методології, а як інструмент її розширення та адаптації до сучасних умов розвитку суспільства.

Окремого значення в умовах трансформації правової системи набуває проблема алгоритмізації правового регулювання. Сучасні системи штучного інтелекту дедалі частіше використовуються у сфері публічного управління, правосуддя, банківської діяльності, соціального забезпечення та електронної комерції. Алгоритмічні системи не лише автоматизують окремі процедури, а й впливають на зміст правозастосовних рішень, визначення рівня ризику, доступ до послуг та реалізацію процесуальних гарантій, що зумовлює



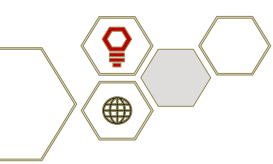
необхідність переосмислення традиційних уявлень про юридичну аргументацію, дискрецію та відповідальність суб'єктів ухвалення рішень.

Аналіз практики використання алгоритмічних систем у публічному управлінні показує, що формальна законність автоматизованого рішення не завжди гарантує його справедливості та відповідності принципам правовладдя. Алгоритм може бути побудований на дискримінаційних даних, непрозорих критеріях або закритих моделях обробки інформації. У таких умовах особливого значення набуває забезпечення прозорості алгоритмічного регулювання, можливості оскарження автоматизованих рішень та ефективного судового контролю за діяльністю цифрових систем.

Усе це свідчить про те, що сучасна трансформація правової системи змінює не лише окремі механізми правового регулювання, а й самі засади юридичної методології. Класичний поділ права на приватне і публічне не зникає повністю, однак поступово втрачає значення універсального критерію систематизації права. Натомість дедалі більшого значення набувають функціональні, інституційні та технологічні підходи до аналізу правового регулювання.

У зв'язку із цим доцільно говорити про формування інтегративної методології дослідження права, яка поєднує нормативний, функціональний, аксіологічний та міждисциплінарний підходи. Така методологія дозволяє досліджувати право не лише як систему норм, а як складний механізм соціального регулювання, що функціонує в умовах цифрової трансформації, глобалізації та зміни ролі держави у суспільстві. Саме інтегративний підхід забезпечує можливість адекватного осмислення сучасних процесів конвергенції приватного і публічного права та формування нових моделей нормативного впливу.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє дійти висновку, що сучасна трансформація правової системи істотно впливає на традиційне розуміння співвідношення приватного і публічного права. В умовах цифровізації,

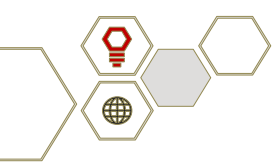


алгоритмізації суспільних відносин та посилення міжгалузевої конвергенції класичний поділ права дедалі більше втрачає значення універсального критерію систематизації правового регулювання. Сучасні механізми нормативного впливу формуються через поєднання державних і недержавних елементів, а також взаємодію імперативних і диспозитивних засобів регулювання. Розвиток цифрових платформ, алгоритмічних систем та автоматизованого ухвалення рішень зумовлює необхідність переосмислення традиційної юридичної методології. Дослідження сучасного права потребує використання інтегративного підходу, який поєднує нормативний, функціональний та міждисциплінарний аналіз, що дозволяє розглядати право не лише як систему норм, а як складний механізм соціального регулювання в умовах цифрової трансформації суспільства.

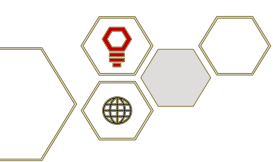
Досягнення поставленої мети дало змогу визначити основні напрями оновлення методології дослідження приватного і публічного права в сучасних умовах. Водночас подальшого наукового опрацювання потребують питання алгоритмічного регулювання, меж приватного нормативного впливу у цифровому середовищі та трансформації юридичної аргументації в умовах використання штучного інтелекту.

Список використаних джерел

1. Андріюк В.В., Питльована В. П. Еволюція філософсько-правових ідей щодо співвідношення публічного та приватного права в західній правовій думці в період становлення дихотомії права. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Право*. 2024. Т. 1. Вип. 85. С. 11-19. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.1.1>
2. Борщевський І. В., Гринь О. Д. Правове моделювання як засіб дослідження правових процесів: теоретичний аспект. *Правова держава*. 2025. №58. С. 13-22. DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2025.58.330990>



3. Дудник Р.М. Трансформація правових норм в умовах цифровізації правових систем. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2026. №1(93). С. 84-89. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.93.1.12>
4. Янчук Н.Д. Право в умовах цифрової трансформації сучасного суспільства. *Правовий часопис Донбасу.* 2025. №3. С. 3-7. DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4269-2025-92-3-7>
5. Хаустова М.Г. Поняття цифровізації: національні та міжнародні підходи. *Право та інновації.* 2022. № 2 (38). С. 7-18. DOI: [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2022-2\(38\)-1](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2022-2(38)-1)
6. Луць Л.А., Настасяк І. Ю. Правові системи загального типу: оновлений погляд на типологізацію та ідентифікацію. *Правова держава.* 2024. №56. С. 11-29. DOI: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2024.56.315681>
7. Настасяк І. Ю., Луць Л.А. Континентальний тип правових систем: наукові інновації дослідження в контексті сучасних реалій. *Аналітично-порівняльне правознавство.* 2025. №2. С. 82-99. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.10>
8. Кримський М. Штучний інтелект у праві: еволюція доктринальних підходів та сучасні дефініції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2025. №92. Т.3. С. 213-220. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.3.28>
9. Гелецька І.О., Шовдра М.М. Визначення поняття «штучного інтелекту» та його місце у системі цивільного законодавства України. *Галицькі студії: юридичні науки.* 2024. № 6. С. 13-19. DOI: [10.32782/galician_studies/law-2024-6-2](https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2024-6-2)
10. Венгер В., Кошман А. Права людини в цифрову епоху: процедурні гарантії та судовий захист. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки.* 2025. №16. С. 18-28. DOI: <https://doi.org/10.18523/2617-2607.2025.16.18-28>



11. Кучук А.М., Завгородня Ю.С. Трансформація правничої діяльності в цифрову епоху: від герменевтики тексту до інтерпретації алгоритмів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2026. Вип. 93. Ч. 5. С. 446-451. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2026.93.5.58>
12. Кучук А.М., Завгородня Ю.С. Від алгоритму до справедливості: філософсько-етичні межі автоматизації правосуддя. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Вип. 5. Ч. 3. С. 449-453. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.3.67>
13. Ясинок Д.М. Уніфікація процесуального законодавства у сфері судової правотворчості та її меж. *Київський часопис права*. 2022. №3. С. 98-102. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2021.3.15>
14. Доронін І. М. Систематизація права в умовах цифрової трансформації. *Інформація і право*. 2025. №3. С. 69-78. DOI: <http://il.ippi.org.ua/article/view/340462>
15. Шульженко Ф.П., Гришко О.М. Права людини в умовах цифрової трансформації суспільства: теоретико-правовий аналіз. *Київський часопис права*. 2021., № 1. С. 5-9. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj/2021.1.1>
16. Дараганова Н.В. Головні критерії розмежування права на приватне та публічне. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. №1. С. 10-14. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.01.1>